

Ur djupen

Examenskonsert: dirigenter från KMH möter
Radiokören

Fredagen 7 april kl. 19.00
Hedvig Eleonora kyrka

Radiokören

Espen Myklebust Olsen
Rebecka Gustafsson
Tomasz Siegrist

Fri entré

Program

Johannes Brahms

Warum ist das Licht gegeben

Dirigent: Espen Myklebust Olsen

Ingvar Lidholm

De profundis

Alfred Schnittke

Ur Bussverse: V & VIII

Dirigent: Tomasz Siegrist

Felix Mendelssohn

Denn er hat seinen Engeln befohlen über dir

Gustav Mahler

Ich bin der Welt abhanden gekommen

Dirigent: Rebecka Gustafsson

Elliot Carter

Musicians Wrestle

Andrea Tarrodi

Natt

Dirigent: Tomasz Siegrist

Elizabeth Maconchy

Ur Creatures:

- **Cat's Funeral**
- **Cat!**

Dirigent: Rebecka Gustafsson

Lo Kristenson

luft mot tryck – uruppförande

Gösta Nystroem

Havet

Dirigent: Espen Myklebust Olsen

Dirigenterna om sina stycken

Mendelssohn skrev sin motett **Denn er hat seinen Engeln** som en gåva till Frederick William IV av Preussen i augusti 1844. Kungen hade i slutet av juli blivit utsatt för ett mordförsök och då Mendelssohn nåddes av nyheten blev han djupt skakad. Genast började en rad texter cirkulera i hans tankar, bland dem några verser ur Psalm 91; "Han skall befalla sina änglar att skydda dig var du än går. De bär dig på sina händer, så att du inte stöter foten mot någon sten". Motetten uruppfördes i Berlin under Otto Nicolais ledning och i kungens närvaro den 2 november 1844.

Ich bin der Welt abhanden gekommen är den tredje av fem i Gustav Mahlers sångcykel "Rückert-Lieder", med sånger för röst och orkester, baserade på dikter av Friedrich Rückert. År 1901 tonsatte Mahler denna dikt, som på ett kraftigt sätt ska ha tilltalat honom då han första gången mötte den. "Jag är som död för världens tumult och vilar på en stilla plats. Jag lever ensam i min himmel, i min kärlek, i min sång." Kanske var det så här Mahler såg sig själv - förlorad för världen men vunnit av någonting annat. 1983 skrev Clytus Gottwald arrangemanget för 16-stämmig kör a capella. Ungefär vid samma tid uruppfördes brittiska Dame Elizabeth Maconchys **Creatures**. I den femte satsen, Cat's funeral, kan man se sorgetåget passera förbi och höra den klagande sången över livet som tagit slut. Den sjunde satsen, Cat!, är av en helt annan karaktär; här har hunden fått nog av katten och en vild jakt rasar medan morrhår, päls och glåpord flyger.

På den femte söndagen i fastetiden, det här året den 2 april, sjungs i kyrkan psalm 130 – **De profundis**. Jag har valt Ingvar Lidholms

tonsättning och Schnittkes **Bussverser**, Stichi pokajanne, som passar till tiden vi befinner oss i just nu. Lidholms tonsättning är ett sju minuter långt kromatiskt-dissonant rop, som kräver stor klangstyrka - en utmaning för både sångarna och dirigenten. Schnittkes tonsättning av gamla ryska texter från 1600-talet är däremot mer modal, ibland komplex och dissonant med olika harmonier samtidigt, ibland enkel som sången i ortodoxa kyrkan. Sedan har vi Andrea Tarrodis **Natt**, en lugn tonsättning av Harry Martinsons dikt ur "Dikter om ljus och mörker" och Elliot Carters **Musicians wrestle everywhere** till en dikt av Emily Dickinson. En rytmisk och nästan kaotisk heterofoni, en kongenial tonsättning av Dickinsons fantastiska språkvärld.

I Brahms välkända motett **Warum ist das Licht gegeben** möter vi Job, en djupt religiös och trogen människa, som frestas av djävulen och utsätts för prövningar och olyckor. Mitt i allt elände frågar han "Varför är ljuset givet till de Gudfruktiga, och livet till dem med bedrövade hjärtan?" Styckets första sats ställs så i perspektiv i de tre nästa: "Låt oss lyfta våra händer och hjärtan till Gud. Se vi prisar saliga de som har stått ut, för du har hört Jakobs klagan och avslutat det, för du är barmhärtig". Styckets sista sats är en harmonisering i senromantisk stil av Luthers koral "Så får jag nu med frid och fröjd". Lo Kristensons stycke **luft mot tryck** bygger på små fragment som vandrar från stämman till stämman. Fragmenten består av både tonande och tonlösa ljud och de knyter an till varandra i olika kombinationer. Vokalernas form och övertoner ändras, och rytmer uppstår, som går på tvärs mot styckets naturliga rytm. Konserten avslutas med "ett väldigt aftonbrus", Gösta Nystroems sista sats ur cykeln **Tre Havsvisioner**. Ett mycket kromatiskt och dissonant tonspråk beskriver hur själen har tröttnat, är mättad, har stillnat. Efter ett litet klimax skiftar tonspråket till långa, melodiösa linjer. På sin väg bildar linjerna rika harmonier i ett långt crescendo mot satsens sista ackord.

Översättningar

Brahms: Warum ist das Licht gegeben

(Texter ur Bibeln)

Varför skulle den olycklige skåda ljuset?

Ja, varför gives liv åt dem som plågas så bittert,

Åt dem som vänta efter döden, utan att den kommer,

och spana därefter mer än efter någon skatt,

åt dem som skulle glädjas – ja, intill jubel – och fröjda sig,

allenast de funne sin grav;

varför åt en man vilkens väg är höljd i mörker,

åt en man så kringstängd av Gud?

Låtom oss upplyfta våra hjärtan,

såväl som våra händer, till Gud i Himmelen

Vi prisa dem ju saliga, som hava varit ståndaktiga.

Om Jobs ståndaktighet haven I hört,

och I haven sett vilken utgång Herren beredde;

ty Herren är nåderik och barmhärtig.

Men om du, min Gud,

behagar i ditt kärleksfulla råd att förlänga mina dagar,

lär mig nyttja rätt din nåd, om jag snart skall skiljas hädan.

Ack, i dag beredd mig gör att i dig jag saligt dör.

Lidholm: De profundis

(Psalm 130)

Ur djupen ropar jag till dig, Herre.
Herre, hör mitt rop,
Lyssna när jag bönfaller dig!

Schnittke: Bussverse

(Rysk liturgisk poesi från andra hälften av 1400-talet)

V

Du förtappade och eländiga människa!
Din tid lider mot sitt slut, och slutet närmar sig,
och för dig bereds en väldig dom, ve dig, eländiga själ!
För dig går solen ned, och dagen lider mot sitt slut,
och yxan ligger an mot roten.
Själ, o själ, varför ängslas du över förgängligheten,
När du skall komma inför din skapare, när du skall tömma dödens
kalk, när du skall lida av stinkande djävlar och den eviga plågan.
Fräls våra själar, Kriste, från den,
för den bönens skull som födde dig.

VIII

Om du vill övervinna sorgens hårda tid,
sörj aldrig över tillfälliga förorätter och olyckor.
Om du än blir slagen, eller vanärad, eller fördriven –
Sörj inte utan gläd dig ständigt.
Sörj endast då du syndat, men sörj då måttfullt,
så att du ej faller i förtvivlan och fördärvar dig själv.

Mendelssohn: Denn er hat seinen Engeln

(Psalm 91:11-12)

Ty han har befallt sina änglar att bevara dig på alla dina vägar,
att bära dig på sina händer,
så att du inte stöter din fot mot någon sten.

Mahler: Ich bin der Welt abhanden gekommen

(Frederick Rückert)

Jag är förlorad för världen,
i vilken jag slösade bort så mycket tid.
Den har inte hört från mig på länge,
så den tror väl att jag är död.

Det spelar mig heller ingen roll vad den tror,
för jag är verkligen död för världen.

Jag är död för all oro i världen och vilar i ett lugn,
ensam i min himmel, i min kärlek, i min sång.

Maconchy: Creatures

Cat's funeral

(Emile Victor Rieu)

Begrav henne djupt, djupt
Säker i jordens kalla sköte
Begrav henne djupt

Aldrig mer ska hon se fåglar fara
aldrig mer tvätta mörk päls
aldrig mer skina som silke
aldrig mer njuta av mjölken
aldrig mer spinna

Begrav henne djupt, djupt
hon är bortom djup sömn
hon kommer inte att nattvandra
hon kommer inte att vakna upp till ljuset
Begrav henne djupt

Cat!

(Eleanor Farjeon)

Katt! Försvinn!
Efter henne, efter henne,
glada smickrare
hetlevrade tjattrare
kör bort henne!
Behandla henne hårdhänt!
Ta henne, ta henne
morrhårsklädda spottare!

fånga henne, fånga henne!
Grönögda klösare!
Hasande väsare!
Missa henne inte!
Spring tills du darrar, hit och dit
Som hon spottar!
Klösande Sykomorträdet bark
har hon nått sin ark
Och väser och fräser åt mig
Försvinn! Katt!

Biografier

Radiokören är ensemblen som tar ut riktningen för andra att följa. I över 90 år har de förvaltat den svenska a cappella-traditionen och det legendariska klangidealet som Eric Ericson skapade på 1900-talet och bjuder samtidigt på en framåtsträvande och kulturellt mångsidig repertoar från tidig musik till helt nyskrivna verk. Körmedlemmarnas förmåga att växelvis sjunga solistiskt och i nästa stund smälta in i körens tätt sammanvävda klang skapar ett instrument som har kallats en av världens bästa körer. Över hela världen prisas deras inspelningar och konserter och med sin chefsdirigent Peter Dijkstra fortsätter de ständigt att utvecklas.

Espen Myklebust Olsen kommer från Lofoten i Norge och är utbildad kyrkomusiker vid Norges Musikhögskola i Oslo. Han har även mastergrad i solistisk orgel från Kungliga Musikkonservatoriet i Köpenhamn, och snart i dirigering från Kungliga Musikhögskolan i Stockholm! Han arbetar som kyrkomusiker i Tyska kyrkan och i Västerås domkyrka, leder kören Lidingö Vox, samt frilansar som dirigent och organist. Under det senaste året har han gästtat bl.a. Lidingösymfonien, Västerås domkyrkas motettkör och Vokal Nord. Espen spelar jämnt orgelkonserter, anlitas ofta som ackompanjator för körer, är aktiv som kammarmusiker och continuo-spelare på orgel och cembalo, och spelar även klavikord.

Rebecka Gustafsson kommer ursprungligen från småländska Vetlanda och började sina studier på musiklinjen vid Södra Vätterbygdens Folkhögskola i Jönköping. Därifrån fortsatte hon till Musikhögskolan i Örebro där hon utbildade sig till sångpedagog. Ett växande intresse för dirigering ledde så småningom till kandidatutbildningen i kördirigering vid Kungl. Musikhögskolan i Stockholm. Rebecka har arbetat med körer och ensembler såsom Kammarkören Musikaliska, Karlstads Orkesterförening, Arvika Kammarkör och Karlskoga symfoniorkester. Sedan hösten 2015 är Rebecka dirigent för Västgöta Nations Manskör Korgossarna i Uppsala.

Tomasz Siegrist är född i Bern, Schweiz. I sin hemstad studerade han komposition för Christian Henking och klassisk sång för Christian Hiltz och började under den här tiden att dirigera sina egna kompositioner. Efter studierna följde en dirigeringskurs med Morten-Schuldt Jensen i Köpenhamn. Sedan 2015 läser Tomasz master i kördirigering vid KMH med Fredrik Malmberg som huvudlärare. Han har gjort mästartkurser med Klaus Huber, Heinz Holliger, Marcel Pérès und Francois Xavier Roth, Carsten Seyer Hansen, Luigi Gaggero och Antonio Parisi. Dessutom dirigeringskurser i samtida musik med Ukho ensemble Kiew och Dédalo Ensemble i Brescia.